

ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ УРОКУ

Л. КВАШКО, кандидат педагогічних наук, с. Чернігівка, Приморський край, Росія

Виконання дидактичних принципів навчання

1. Принцип науковості:

- а) дотримання логіки викладу навчального матеріалу;
- б) зміст навчального матеріалу не містить фактичних помилок, відповідає розвитку сучасних наукових знань;
- в) у процесі викладання вчитель не обходить наукові проблеми, спірні питання, висвітлюються перспективи розвитку наукових знань.

2. Принцип проблемності:

- а) учитель використовує проблемний виклад навчального матеріалу;
- б) на уроці проводиться пошук рішення навчального завдання разом із викладачем;
- в) у ході заняття учні шукають рішення навчального завдання самостійно.

3. Принцип наочності:

- а) при навчанні дотримується міра в наочному поданні досліджуваного матеріалу, не губиться головний його зміст;
- б) спостереження учнів систематизовані, співвідношення причин і наслідків можуть бути ними встановлені;
- в) мова вчителя інформативна, виразна, зрозуміла.

4. Принцип активності й свідомості:

- а) усім учасникам навчального процесу зрозумілі мета й завдання майбутньої роботи;
- б) добре налагоджене взаємонавчання, учень навчається самоаналізу й самооцінці, думає й діє самостійно;
- в) навчання опирається не на авторитет учителя, а на докази й логіку.

5. Принцип доступності:

- а) на уроці виконується правило поступового ускладнення навчального матеріалу;

б) на навчальному занятті використовуються ті методи навчання, які відповідають даному віку дітей і їхньому розвитку;

в) при першому ознайомленні з новим матеріалом вивчається головне, а надалі вводяться нові факти, розширюються й поглиблюються знання.

6. Принцип систематичності й послідовності:

- а) структура уроку добре продумана вчителем; не залишається без уваги жодне питання;
- б) забезпечується наступність навчання;
- в) реалізується логіка формування теоретичних знань: об'єкт вивчення — теорія — інструментарій — наслідки — межі застосування знань.

7. Принцип завершеності навчання:

- а) застосовувані методи навчання відповідають його змісту;
- б) перехід від першого рівня засвоєння знань до другого і третього здійснюється з обов'язковою фіксацією факту засвоєння;
- в) застосовуються аналогії, порівняння, зіставлення, протиставлення.

8. Принцип розвитку навчальної діяльності:

- а) ступінь усвідомлення учнем пізнавального завдання, актуалізації мотивів його рішення;
- б) ступінь сприйняття й розуміння нової інформації;
- в) входження учня в «зону найближчого розвитку» і перенесення освоєних способів діяльності в нові умови.

9. Принцип виховного впливу уроку:

- а) позитивний вплив професійних, особистісних якостей учителя;
- б) вимоги педагога не викликають негативної реакції в учнів, протягом уроку домінують і розвиваються позитивні почуття й емоції;
- в) на всіх етапах уроку ефективно організована навчально-пізнавальна діяльність учнів.

Облік психологічних аспектів навчання

1. Організація уваги учнів:

- а) учитель здатний мобілізувати увагу учнів різними способами:
 - через пряму вимогу;
 - пов'язуючи досліджуваний матеріал із життям школярів;
 - за допомогою використання цікавої інформації і проблемних ситуацій;

б) викладач уміє підтримати й розвинути увагу через чітку організацію уроку, його темп, динаміку, розмаїтість видів роботи, самостійну розумову діяльність учнів і їхнє заохочення.

2. Використання різних видів пам'яті:

а) на уроці створюються умови для успішного запам'ятовування й попередження забування навчального матеріалу: вивчення матеріалу з різних точок зору, його значення й логічне угруповання;

б) використовуються на уроці ситуації, під час яких «включаються» різні види пам'яті (моторна, образна, словесно-логічна, емоційна).

3. Розвиток мислення:

а) ставляться навчальні завдання, що вимагають осмислення, пояснення, доказів;

б) учитель домагається від учня оволодіння прийомами самоконтролю й самоаналізу помилок.

Доцільність застосованих методів навчання

1. Пояснювально-ілюстративні методи навчання:

а) застосування пояснювально-ілюстративних методів при поясненні нового й об'ємного матеріалу в ході розповіді вчителя, його бесіди із класом, читання учнями підручника або додаткової літератури, показу відеофільму;

б) резюмування й короткий виклад педагогом закінченого фрагмента навчального матеріалу, узагальнення висновків по темі бесіди;

в) пред'явлення учнем готового плану викладу нового матеріалу, переформулювання питань, що полегшують розуміння їхнього змісту, інструктаж з виконання навчальних дій.

2. Репродуктивні методи:

а) застосування для відтворення знань за зразком, правилами, з опорою на схему або алгоритм;

б) відтворення вже вивченого матеріалу, для заповнення схем і таблиць, розкодування алгоритму, опису об'єкта;

в) наведення учнями власних прикладів, що підтверджують правило, властивість, закон.

3. Частково-пошукові й дослідницькі методи навчання:

а) для організації творчої діяльності учнів застосовувалися: висунення й аргументація гіпотез, пошук «прихованих» ланок міркування, вибір правильного шляху рішення, пошук помилок у нібито правильних міркуваннях;

б) організація спостережень для постановки дослідницької проблеми самими учнями, для виокремлення сутності явища;

в) самостійне рішення нестандартних завдань і завдань підвищеної складності, складання учнями аналогічних завдань.

Організаційна діяльність учителя на уроці

1. Готовність учителя до уроку:

а) класна дошка містить необхідні для уроку записи;

б) підготовлено потрібні наочні приладдя й обладнання;

в) учителем розроблена тактика проведення уроку на підставі його цілей і завдань.

2. Цільова настанова уроку:

а) учитель може сформулювати мету й завдання уроку відповідно до місця уроку в освітньому процесі й особливостей класу;

б) педагог здатний донести до учнів мету й завдання уроку на доступній для їхнього розуміння мові.

3. Естетика навчальної праці:

а) виконання санітарно-гігієнічних правил при організації освітнього процесу: освітлення, вентиляція, розміщення дітей у класі;

б) дотримання техніки безпеки й вимог щодо збереження здоров'я учнів;

в) виконання режиму рухової активності учнів на уроці.

4. Індивідуальна робота з учнями:

а) на уроці спостерігається пасивна робота вчителя з учнем у вигляді пропозиції виконувати індивідуальне завдання самостійно;

б) учитель активно працює з одним учнем або групою учнів;

в) викладач організовує навчання за допомогою особливих методичних прийомів, що дозволяють індивідуально працювати з більшістю учнів.

5. Мотивація навчальної діяльності учнів:

а) за рахунок чіткої організації навчальної діяльності;

б) емоційне заохочення й похвала учнів як стимуляція їхньої роботи в ситуації «тут і тепер»;

в) виставлення оцінок з урахуванням нормативів і їхньої стимулюючої функції.

6. Раціональне використання часу на уроці:

а) класичний розподіл часу на комбінованому уроці (опитування, пояснення нового матеріалу, закріплення, інструктаж з виконання домашнього завдання);

б) втрати часу з погляду зарозумілості й змісту нетрадиційного уроку, що відбувається в контексті;

в) зайнятість учнів навчально-пізнавальною діяльністю протягом усього уроку.

7. Характер спілкування вчителя з учнями:

а) спостерігається авторитарність і придушення особистості дитини незаперечним авторитетом учителя, положення «над» дітьми;

б) співробітництво й взаєморозуміння, допомога й підтримка у стосунках між педагогом і учнями, положення вчителя «разом» із дітьми;

в) підлещення перед дітьми, невміння вчителя володіти ситуацією, управляти навчально-виховним процесом на уроці, положення «під» дітьми.

Навчально-пізнавальна діяльність учнів на уроці

1. Готовність учнів до уроку:

а) організація робочого місця необхідними для проведення уроку інструментами і матеріалами;

б) готовність учнів відповідати на поставлені питання протягом усього уроку;

в) уміння вчитися з оптимальною праездатністю.

2. Зовнішні прояви вмінь і навичок на уроці:

а) грамотні й повні відповіді учнів біля дошки і з місця;

б) демонстрація практичних умінь у предметній діяльності;

в) якість письмових відповідей учнів.

3. Самостійна навчальна діяльність:

а) виконання завдань «з випередженням», «на удачу» підвищеної складності за власним бажанням;

б) уміння самостійно виконати запропоновані вчителем завдання;

в) прояв ініціативи при організації освітнього процесу, прийняття організаційських функцій учителя на себе або регулювання цього процесу з метою поліпшення його ефективності.

4. Самоконтроль (взаємоконтроль) і самооцінка (взаємооцінка):

а) для самооцінки й самоконтролю використовуються звичні нормативи й прийоми;

б) учням пропонується оцінити роботу один одного без пред'явлення еталона рішення навчального завдання, але з урахуванням спільної згоди;

в) на уроці з'являється необхідність самим учням дати оцінку діяльності товариша й обґрунтувати своє рішення.

5. Міжособистісна взаємодія (парна й групова робота):

а) усвідомлення й реалізація загальної мети;

б) установлення комунікації й взаєморозуміння, які керуються характером включення учнів у їхню спільну діяльність;

в) взаємоконтроль і рефлексія, через яку встановлюється адекватне корегування спільної діяльності.

6. Розвиток усної й писемної мови:

а) на уроці переважають монологічні або колективні, «хорові» відповіді;

б) виправлення мови здійснюється самим учителем або до цього залучаються учні;

в) процес формування лексичного запасу слів даної предметної області.

За матеріалами сайту www.direktor.ru

АНАЛІЗУЄМО УРОК

Самоаналіз уроку

1. Місце даного уроку в темі.
2. Виховні функції уроку.
3. Навчальні можливості й рівень підготовленості учнів.
4. Відповідність методів викладання цілям уроку.
5. Зворотний зв'язок між учнями й учителем, активність учнів.
6. Використання групових, колективних та інших форм навчання.
7. Диференційований підхід у навчанні.
8. Дотримання дозування часу на уроці.
9. Рівень подачі домашнього завдання.
10. Психологічний і емоційний клімат протягом уроку.
11. Оцінка результатів навчання й підведення підсумків.

Аналіз уроку

№ з/п	Хід уроку	Зауваження	
		+	-
1	Тема. Тип. Структура уроку		
2	Готовність учителя й учнів до уроку, запізнення на урок		
3	Методи й прийоми опитування, пояснення й закріплення нового матеріалу, домашнє завдання		
4	Активність учнів на уроці, їхня зайнятість, якість знань		
5	Дисципліна на уроці		
6	Використання наочних і технічних засобів навчання на уроці		
7	Уміння вчителя бачити весь клас. Зовнішній вигляд, педагогічний такт, емоційність і культура мови		
8	Підведення підсумків уроку		
9	Загальні висновки		

Аналіз позакласного заходу з предмета

1. Клас і предмет, з якого проводиться заняття.
2. Тема заняття.
3. Мета заняття й оцінка учня щодо її формулювання.
4. Як співвідноситься зміст позакласного заняття з програмним матеріалом із навчального предмета.

Аналізуємо урок

5. Ступінь цікавості, захопленості й незвичайності використовуваного матеріалу.
6. Оптимальність обсягу пропонованого учнем матеріалу і його доступність.
7. Участь учнів у підготовці заняття, їхня активність на занятті.
8. Використання різних форм і методів проведення занять, їхня доцільність і ефективність.
9. Чи проводилося нагородження переможців? Як? Доцільність нагородження.
10. Чи рекомендувалися додаткові джерела для одержання інформації з теми заняття: енциклопедії, книги, альбоми, періодика тощо? Наскільки вдало це було зроблено?
11. Оцінка оформлення заняття, використаних посібників і засобів у ході заняття.
12. Оцінювання поведінки й мови того, хто проводить заняття.
13. Загальні висновки, рекомендації і пропозиції.

Аналіз позакласного заходу з педагогіки

1. Школа, клас, вид роботи, тема проведеного заняття.
2. Педагогічне обґрунтування теми (чому даний захід включений до плану виховної роботи, його відповідність віковим особливостям класу).
3. Мета й завдання проведеної роботи.
4. Організація підготовки учнів до даного заняття (участь дітей, наочне оформлення заняття, використання технічних засобів). Вплив підготовки до уроку на згуртованість учнів.
5. Зміст і методика проведення заняття:
 - відповідність змісту заняття поставленій меті;
 - пізнавальна й виховна цінність підбраного матеріалу;
 - емоційна насиченість, інтерес дітей до заняття, їхня активність;
 - прийоми й методи, використані на занятті, їхня відповідність віковим особливостям учнів, рівню розвитку дітей даного класу;
 - зв'язок обговорюваних питань із проблемами класу й навколишнього середовища.
6. Особистість вихователя: переконаність, емоційність, контакт з учнями, знання моральних якостей, учинків своїх учнів і їхньої мотивації.
7. Педагогічна цінність проведеного заняття, його значення для наступного розвитку колективу й окремих вихованців для вдосконалення відносин у колективі (зауваження й пропозиції).

За матеріалами сайту modern-history.narod.ru